

Ледовська Т. В.,

помічник адвоката, м. Київ, Україна

Шульга О. О., студентка,

Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ЩОДО РОЗМЕЖУВАННЯ ПОНЯТЬ «КОНСТИТУЦІЙНИЙ ЛАД» І «СУСПІЛЬНИЙ ЛАД»

В науці конституційного права за період незалежності України відбулась якісна переоцінка багатьох ключових державно-правових категорій й понять. Проте трактування й розуміння не усіх конституційно-правових явищ піддалось змістовній зміні й сутнісному переосмисленню. Одним з таких явищ є конституційний лад. Якщо говорити про наявні формулювання, можна засвідчити різноманітність поглядів учених. Найбільш поширеними можна назвати дефініції, у яких поняття конституційного ладу трактується через характеристики терміну «суспільний лад»: конституційний лад – це суспільний лад, в якому функціонує правова держава з республіканською формою правління, встановлений демократичний політичний режим, визнається пріоритетне положення особистості, недоторканість приватної власності, розподіл влади, верховенство права й закону [1, с. 108].

Погоджуємось з тими ученими, які вважають наведений підхід неоднозначним й необґрунтованим, що призводить до змішування вказаних понять. Переконані, що поняття суспільного та конституційного ладу необхідно розмежовувати. Розвиваючи існуюче наукове обґрунтування вказаної тези зазначимо, що суспільний лад є не державно-правовою категорією, а соціально-політичним поняттям, що охоплює всю сукупність соціальних відносин в суспільстві.

Тому вважаємо методично правильним визначаючи конституційний лад не опиратися на категорію суспільного ладу. На думку учених, які базуються на вказаному підході, конституційний лад – це форма (спосіб) організації держави, що забезпечує підпорядкування її праву й характеризує її як конституційну державу [2; 3].

У підтримку такої позиції відмітимо, що у вітчизняній науці й практиці суспільний лад завжди набував яскравої виразної ідеологізованої форми закріплення, тоді як однією з відмінних рис конституційного ладу вважається його надідеологічну природу. Як відомо, ідеологія безпосередньо пов'язана з процесом співставлення ідеалів й конкретних завдань й можливостей; вона вказує на систему цінностей, яких необхідно досягти. У цьому сенсі логічно уважати, що конституційний лад ґрунтується на сукупності узгоджених ідей. Проте ідеологія – це не лише визначена пасивно існуюча сукупність

суспільних ідей, у тому числі про устрій держави й суспільства. Вона як відображення інтересів і цілей її носіїв (певних соціальних груп) тісно зливається з політикою, віддаляючись водночас від конституційного права. Погляди людей законом не регулюються, тому жодна ідеологія політичної партії, класу не може бути встановлена в якості загальнообов'язкової, загальнодержавної або офіційної. Потенційно важлива риса конституційного ладу – загальновизнанність, відображення справедливого балансу й спільності соціальних інтересів різних соціальних груп. Конституційний лад – не оціночна, ідеологізована категорія, яка автоматично застосовується до держави при закріпленні в конституції традиційного набору демократичних ідей і доказів їх реального втілення. Демократія – одна з форм правління й політичної організації держави, проте вона включається у більш зріле й цілісне суспільне явище – конституційний лад. Держава може сама оформляти риси ладу й брати на себе зобов'язання, щодо дотримання й гарантування демократичних засад свого буття й розвитку. Справедливо відмічається, що проте цього недостатньо, аби уважати його конституційним.

Отже, конституційний лад – це цілісна система соціально-правових відносин й інститутів, що підлегла безумовним моральним й конституційним вимогам [4, с. 49]. Дана система ґрунтується на сукупності базових регуляторів, які сприяють закріпленню в суспільній практиці й у правосвідомості стабільних, справедливих, гуманних й правових зв'язків між особистістю, громадянським суспільством й державою.

У висновку зазначимо, що в теорії конституційного права хоча й наявний широкий перелік визначень конституційного ладу, водночас інтерес дослідників до даної проблематики не зменшується, що лише додатково вказує на актуальність даної категорії.

Література

1. Михалева Н. А. Конституционное право зарубежных стран СНГ: [Уч. пособие] / Н. А. Михалева. – М., 1998. – 350 с.
2. Годованець В. Ф. Конституційне право України: [Навч. посіб.] / В. Ф. Годованець. – К.: МАУП, 2005. – 360 с.
3. Шаптала Н. К. Конституційне право України / Н. К. Шаптала, Г. В. Задорожня. – Дніпропетровськ: ТОВ «ЛізуновПрес», 2012. – 472 с.
4. Юринець Ю. Л. Конституційне право України: [Навч. посіб.] / Ю. Л. Юринець. – Ужгород: ФОП Береза, 2014. – 368 с.